

Sociální práce v historickém kontextu

**Konec 2.sv. války
Osvobození Československa
obnova republiky. odsun**

Jan Dočkal

Konec války v Evropě

Jalta
únor 1945

Pokračující válka v Tichomoří

Průběh kapitulace

4.května - Severní Německo (Hamburg, Brémy)
Montgomery

8.května – Remeš (Eisenhower, Stalin protestoval)

9.května – Berlín

Pražské povstání

Příprava již během války

Česká národní rada, všechny složky odboje – různé názory

5.5. 1945 vypuklo povstání nakonec spontánně a živelně

Odzbrojování Němců, stavba barikád, boj o Rozhlas

- 6.5. vyslanci Americké armády v Praze – americká armáda nesměla zasáhnout
- 7.5. soustředění a útok německých vojsk
- Vojska Ruské osvobozené armády generála Vlasova poskytla Praze významnou pomoc
- 8.5.kapitulace velitele Prahy generála Toussainta
- 9.5. ráno příjezd sovětských vojsk od Berlína
- Při bojích a v důsledku bojů zahynulo přes 1500 Čechů, přes 300 Vlasovců a kolem 1000 Němců. v Praze a v nejbližším okolí zahynulo 692 vojáků Rudé armády z toho 30 ve vnitřní Praze.

Podepsání kapitulace

Protokol podepsalo celkem osm lidí, z nichž se mnozí po letech ještě setkali, ale tam, kde by to nikdo v daném okamžiku nepředpokládal - v československém vězení. Generál Toussaint byl v roce 1947 odsouzen na doživotí a po roce 1948 ho následoval se stejným trestem generál Kutlvašr, major Jaromír Nechanský byl popraven v roce 1950, Josef Smrkovský, místopředseda České národní rady za KSČ - 15 let žaláře, předseda ČNR profesor Albert Pražák byl suspendován a nesměl přednášet na fakultě.

profesor Albert Pražák

generál Karel Kutlvašr

Josef Smrkovský

Revoluční gardy

Revoluční gardy (RG) byly převážně dobrovolnické skupiny, vznikaly v květnu 1945 . Byly podřízeny ministerstvu vnitra, resp. Komisi pro vnitřní národní bezpečnost. Jejich členy se stávali bývalí partyzáni, běžní občané i kriminální živly. Zatýkali Němce a kolaboranty, zabírali jejich majetek. Vedla je nenávist , touha po odplatě, po dobrodružství, někdy po majetku. Často se dopouštěli vražd, násilí, vandalství, rabování. Působily zejména v pohraničí a podílely se na „divokém odsunu“.

Obnovení republiky

Po příchodu na československé území schválila nová vláda 5.4.1945 na zasedání v Košicích program – dokument, který určoval zásady budoucí politiky a byl označován za

"program národní a demokratické revoluce".

Vláda i program byly od počátku pod vlivem SSSR

Předsedou vlády byl soc. demokrat Zdeněk Fierlinger během války čs. velvyslanec v Moskvě

vliv KSČ - Gottwald a Široký nám.předsedy vlády, resorty: vnitro, zemědělství, informace, školství

Brzy po návratu Beneš vyhlašuje prezidentské dekrety o potrestání Němců, Maďarů, kolaborantů a zrádců a konfiskaci jejich majetku

Benešovy dekrety

Prezidentské dekrety byly náhradním řešením po dobu neexistence parlamentu. Beneš některé pouze podepisoval, na některých se aktivně účastnil.

Dekretů byla celá řada a týkaly se prakticky všech oblastí veřejného života.

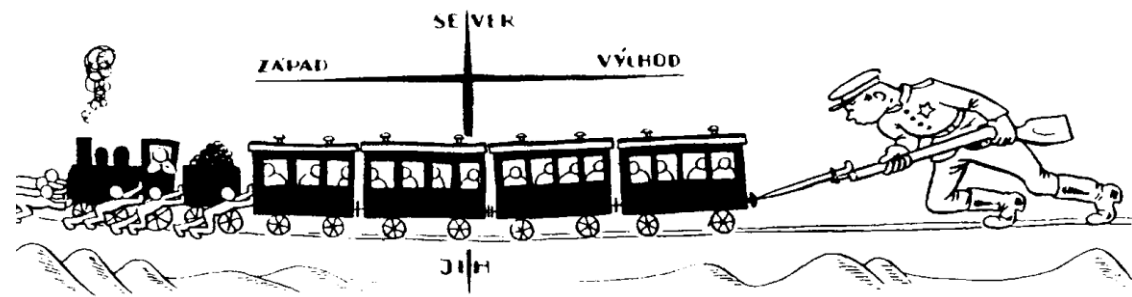
Některé z nich se dnes považují za kontroverzní:

- **5/1945 Sb.– Dekret presidenta republiky ze dne 19. května 1945 o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a některých organizací a ústavů**
- **12/1945 Sb.– Dekret presidenta republiky ze dne 21. června 1945 o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa**
- **16/1945 Sb.– Dekret presidenta republiky ze dne 19. června 1945 o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech**

Odsun

- Kromě vojáků, kteří se dostali do sovětského a amerického zajetí se na osvobozeném území nacházelo asi 4 000 000 německých civilistů. Na konci června již jen 2 700 000.
- Odsun byl připravován již za války – Beneš – souhlas spojenců.
- Postupimská konference schválila odsun Němců z Československa, Polska a Maďarska.
- Vláda předpokládala odsun 2 500 000 Němců během jednoho roku.
- Hned po skončení války však začal „divoký odsun“ a „účtování“ s Němci, které prováděly zejména Revoluční gardy a vojenské a polovojenské jednotky.
- Ve většině případů byli obyvatelé vesnice či města přinuceni ve velmi krátké době (několika hodin, dokonce několika minut!) sbalit nejnnutnější věci a domov opustit. Povoleno bylo zavazadlo o váze 30 - 60 kg, obsahující osobní věci, potraviny na 3 - 7 dní, finanční hotovost do výše několika set říšských marek. Vysídlování byli soustředěni na určitém místě a podle okolností pěšky převedeni nebo pomocí dopravních prostředků převezeni na německé území.
- Vedle akcí „divokého odsunu“ se objevily také početné násilnosti, vraždy, samosoudy, lynče a několik, možná armádou cíleně zorganizovaných, masových vražd německých obyvatel.

V Písku dne 30. srpna 1945

VYHLÁŠKA.

Okresní národní výbor v Písku stanoví podle čl. 2 a zák. č. 125/27 Sb. z. a nař.

pro příslušníky německé a maďarské národnosti

bydlící v obvodu okresního národního výboru okamžitou platností níže uvedeně zákazy a omezení

Divoký odsun provázely tragické události

- **Mezi nejznámější patří tzv. „brněnsky pochod smrti“ - násilné vyhnání 20 000 brněnských Němců 30. a 31. května 1945. Během pochodu zahynulo více jak 8000 osob**
- **Na přelomu května a června bylo v Postoloprtech a nejbližším okolí postříleno celkem 76 německých občanů.**
- **Otřesným případem bylo v noci z 18. na 19. června 1945 povraždění Němců z karpatské oblasti, kteří se v transportu vraceli na Slovensko. Vojáci bratislavského 17. pěšího pluku pod velením poručíka Karola Pazúra. na nádraží v Horních Moštěnicích u Přerova postříleli 265 osob, z toho 120 žen a 74 dětí.**
- **Další známý masakr se odehrál 31. července v Ústí nad Labem. Toho dne došlo z nikdy neobjasněných příčin k explozi v muničním skladišti v Krásném Březně, důsledkem bylo 27 mrtvých a desítky raněných českých obyvatel a velké materiální škody. Již na samém počátku série výbuchů začal na Mírovém náměstí, před hlavním nádražím a na mostě přes Labe masakr německého obyvatelstva. Jeho obětí bylo 80 -100 německých civilistů včetně žen a dětí.**